

hi100rky

Raj na zemi?

Saleziánsky sen, ktorý mal pôvod v Taliansku, sa menil na slovenský príbeh a príbeh nadobúdala konkrétne črty. Mladí saleziáni František Sersen a Viliam Vagač po prvej svetovej vojne neúnavne lobovali za príchod saleziánov na Slovensko. Písali slovenským biskupom, saleziánskym predstaveným i bežnému ľudu. Prvá svetová vojna ich príchod k nám oddialila, lebo pre Talianov sme boli nepriatelia a s Poľskom, kde už saleziáni boli, vznikli spory o Oravu a Spiš.

Ale keď vzniklo Československo a pomery na Slovensku sa ako-tak ustálili, nastal čas vhodný na konkrétne činy a príchod saleziánov na Slovensko. Nitriansky biskup dr. Karol Kmeťko, veľký dobrodinca saleziánov, inicioval list, ktorý vo svetovej histórii saleziánov nemá obdobu. Ako sa vyjadril vtedajší hlavný predstavený saleziánov, dnes blahoslavený Filip Rinaldi: „*Nikdy sa v dejinách našej spoločnosti ešte nestalo, aby všetci biskupi podpísali žiadosť o príchod saleziánov do niektorej krajiny.*“

Na Slovensku sa to udialo na konferencii biskupov v Žiline, v pamätnom liste z 24. januára 1924 pod názvom *Ohlas všetkým veriacim*. List, ktorý sa čítal vo všetkých farnostiach Slovenska vyzýva, aby veriaci svojimi podporami umožnili otvorenie prvého saleziánskeho ústavu na Slovensku. V texte veľmi silno rezonuje veta určená saleziánom: „*Čo by ste sa po svete túlali, mládeže máme aj na Slovensku dosť.*“

Vyjednávačky, kde saleziáni zapustia korene

Košický biskup Augustín Fischer sa ponúkol, že pre saleziánov a ich činnosť zakúpi vhodný dom. Avšak, keď sa košický kupec dopyčul, na čo bude dom slúžiť, nehorázne zdvihol cenu. Takže z Košíc nebolo nič.

Nitriansky biskup Kmeťko zase ponúkal kláštory v Trenčíne, Turzovke alebo v Tepličke pri Žiline. Aj ďalší biskupi núkali saleziánom rôzne kostoly a budovy. Ani západniari sa nedali zahanbiť a trnavský generálny vikár a dekan v Búroch Karol Nečasák prišiel s veľkým tromfom – do ponuky dal neobsadenú faru v Šaštíne aj s bývalým pavlínym kláštrom. V Trnave na biskupstve s tým súhlasili. To bola taká ponuka, že sa jej hádam zľakli aj sami saleziánski žiadatelia.

Poľský saleziánsky inšpektor Peter Tirone bol poverený obhliadnuť ponúkané miesta a vybrať to najvhodnejšie. Rozhodol sa pre Šaštín, a to aj preto, lebo tam bola národná mariánska svätyňa. A tak 8. septembra 1924 prichádzajú do Šaštína dvaja saleziánski kňazi: don Viliam Vagač a novokňaz don Jozef Bokor. Ich úloha je jasná: pripraviť miesto pre chovancov v Šaštíne.

Spomienka na deň D

Slovenskí saleziánski patriarchovia spomínali, ako sa prví dvaja kňazi do Šaštína dostali: najprv sa presúvali vlakom z Trnavy, a potom sa viezli na konskom záprahu. Na hranici chotára Borského sv. Mikuláša a Šaštína ich víтали predstavitelia obce a pred Šaštínom mládež a veriaci. Na tomto mieste stojí aj dnes kríž.

V kláštore ale vládla taká chudoba, že keď saleziánov prišiel pozrieť nitriansky biskup Karol Kmeťko spolu s trnavským administrátorom Pavlom Jantauschom, mali v celom kláštore len dve stoličky. Ponúkli im ich a saleziáni si sadli na kufor a posteľ. A o pohostení nemohlo byť ani reči. Sami sa stravovali v neďalekom hostinci. Cirkevní hodnostári to zbadali a pri odchode ich štedro obdarovali. Biskup Kmeťko pri tom žartovne poznamenal: „*Aby ste mali aspoň na tie stoličky.*“

Naši saleziáni sa ocitli v podobnej situácii ako don Bosco v začiatku svojho účinkovania. Kláštor bol v havarijnom stave, okná boli vybité, omietka opadnutá. A z Talianska sa už chystalo vrátiť do vlasti okolo tridsať chlapcov. A ďalší sa hlásili zo Slovenska. K tomu mali pastoračnú starostlivosť o faru i pútnikov a vyučovali vyše tridsať hodín náboženstva.

Veľký problém mali prví saleziáni aj v tom, že ani celý kláštor nepripadal im. Značnú časť okupovala štátna lesná správa. Don Vagač žiadal jej riaditeľa o prenajatie priestorov, ale ten o tom nechcel ani počuť.

Ťažké začiatky, odvážne ťahy

Situácia s ubytovaním a s prevádzkou školy bola neúnosná, a preto don Vagač napísal na *ministerstvo zemědělství* do Prahy, ale žiadosť o priestory bola zamietnutá: „*Vašich chlapcov si podržte v Taliansku.*“ Ale chlapci z Talianska už v Šaštíne boli. No bývali i spali na chodbách. A bolo ich treba aj niekde vyučovať.

Preto don Vagač opäť písal ministrom, ale ten už bol na slovo salezián alergický: „*Sú horší ako... vedia sa votrieť do cudzieho.*“ Vec stála a tak sa don Vagač nočným rýchlikom vybral k nemu do Prahy. No najprv vyhľadal slovenských poslancov Hlinku a Ravasa. Poznal sa s nimi z púte v Šaštíne. Na stretnutí im povedal, o čo ide a dodal: „*Prosím vás, prihovorte sa v tejto veci u pána ministra Srdinku.*“

„*Nuž, najlepšie bude, ak zjédeme za ním do reštaurácie, kde chodí na obed,*“ poznamenal Andrej Hlinka. A tak sa aj stalo. A keď sa minister po obede zdvihol, Andrej Hlinka ho pozdravil a povedal: „*Pán minister, neráňte sa hnevať, ale prosím vás, neodmietajte dať saleziánom do prenájmu prázdne byty v kláštore v Šaštíne.*“

Minister očervenel ako rak, ale skôr ako by vybuchol, ďalší poslanec rýchlo dodal: „*Pán minister, veď pozrite, saleziáni nevyzerajú takí strašní, ako ich maľujú. Tu máte napríklad jedného.*“ A ukazoval na dona Vagača.

Stál pred ním slušne oblečený chlapík v čiernom obleku, ktorý sa mu hlboko uklonil. Minister zmäkol, usmial sa a podal mu ruku. Vytiahol notes a čosi si doň zapísal. A potom dodal: „*V Šaštíne to dáme do poriadku. Buďte zdraví.*“

A skutočne, saleziáni dostali ďalšie priestory a bolo načase, lebo sa k nim hlásilo ďalších okolo tridsať mládencov zo Slovenska. V školskom roku 1924/25 ich teda študovalo v Šaštíne okolo 60. Veľké dielo sa spustilo.

Pokračovanie diela

Postupne sa v kláštore vytvorili priestory až pre 150 mladíkov a do noviciátu sa v prvom roku prihlásilo osem mladíkov. Saleziáni dali pre baziliku zhotoviť zvony, urobilo sa elektrické osvetlenie chrámu, z príležitosti blahoslavenia dona Bosca (1929) sa významnému viedenskému majstrovi dal urobiť jeho obraz a chrám sa vymaľoval zvonka i zvnútra.

Organizovali sa púte, hrali sa divadlá, rozbiehali sa výchovné podujatia a veriaci z celého Slovenska cítili, aké požehnanie udeľuje Pán národu vďaka novej reholi. Predstavení mali pre saleziánov stále nové a nové pozvania ísť pôsobiť do rôznych kútov Slovenska.

V roku 1929 otvorili noviciát v Hronskom svätom Beňadiku. O rok nato začína vychádzať informačný časopis o saleziánskom diele s názvom Don Bosko, ktorý sa neskôr premenoval na Saleziánske zvesti. Strategické bolo aj rozvinutie saleziánskeho diela v Bratislave, kde za pomoci dobrodincoch prichádzajú v roku 1931. Ich pôsobisko bolo medzi chudobnou mládežou na Tehelnom poli.

Ale aj v Trnave chceli mať saleziánov, a preto sa tam v roku 1936 otvorila činnosť v dvoch saleziánskych dielach: v biskupskom konvikte a v malom kňazskom seminári. No i východ si žiadal saleziánov, a tak sa v roku 1938 ocitajú v Michalovciach.

Prvých 15 rokov pôsobenia na Slovensku bolo zavŕšených vznikom samostatnej saleziánskej provincie v roku 1939. Prvým inšpektorom sa stal don Jozef Bokor.

Saleziánsky raj na Slovensku?

S odstupom času môžeme vidieť, ako sa nadšenie prvých saleziánov spojilo s nadšením duchovenstva i obyčajných ľudí a aké úžasné ovocie to prinieslo pre mladých.

A hoci celá ťarcha rozvoja diela bola na niekoľkých kňazoch, nedoštudovaných klerikoch a neskúsených asistentoch, predsa mali niečo veľmi cenné a tvorivé. Boli to nadšenci. Áno, to, čo každý z nich mal, bolo nadšenie. To treba zvýrazniť aj pre dnešné časy. Raj sa buduje svätým nadšením.

A tak si sto rokov po týchto udalostiach s obdivom uvedomujeme, koľké obety vykonalí títo naši prví kňazi a predkovia, aby sa u nás dielo v prospech mládeže zakorenilo a rozvíjalo.

Prosme Pána, nech aj nás neopúšťa skutočná radosť a nadšenie plynúce z toho, že spolupracujeme s Pánom na budovaní jeho Kráľovstva.